

איך יוצאים מתפקיד בלי להפיל את מה שבנית

ביום האחרון לחייו הלך משה בעצמו אל האנשים, חיזק את מי שיבוא אחריו בפומבי, וכתב את הכול. מי שיודע לסיים בצורה מסודרת משאיר אחריו משהו שממשיך לעבוד.

דברים ל"א, א' – ל' · פרשה 52 מתוך 54

מה קורה בפרשה

הפרשה הקצרה בתורה – שלושים פסוקים – והיא כולה יום אחד. "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל". בן מאה ועשרים, ביום מותו, והוא זה שהולך אליהם.

הוא אומר להם במפורש: "לא אוכל עוד לצאת ולבוא... וה' אמר אליי לא תעבור את הירדן הזה". ומיד אחר כך מחזק את יהושע – לא בשיחה פרטית, אלא "לעיני כל ישראל": "חזק ואמץ, כי אתה תבוא את העם הזה".

ואז שתי פעולות אחרונות. הוא כותב את התורה ומוסר אותה לכהנים ולזקנים, ומצווה על מצוות הקהל – שאחת לשבע שנים יתאספו כולם, "האנשים והנשים והטף", וישמעו. ולבסוף הוא מקבל הוראה לכתוב שירה שתישאר עדות לדורות.

חזק ואמץ, כי אתה תבוא את העם הזה.

דברים ל"א, ז' · נאמר ליהושע לעיני כל ישראל, ולא בארבע עיניים

שלוש נקודות

- מעבירים סמכות בפומבי.** משה חיזק את יהושע לעיני כולם, ולא בשיחה סגורה. יורש שמונה בחדר ומוצג בדיעבד מתחיל את תפקידו בלי גב.
- מתעדים לפני שעוזבים.** "ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים". ידע שנשאר בראשו של אדם אחד נעלם איתו – ואיתו כל מה שנבנה סביבו.
- הקהל – כולם, גם מי שאינו מבין.** "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף". חז"ל שאלו למה מביאים ילדים קטנים, וענו: כדי ליתן שכר למביאיהם. יש ערך בעצם ההשתתפות.

משה · היום האחרון

עיון

הוא ידע שזה היום, ובחר לבלות אותו בהעברה מסודרת.

יש משהו כמעט בלתי נתפס בפרשה הזאת. אדם יודע שהיום הוא מת. הוא בן מאה ועשרים, הוא לא נכנס לארץ שאליה הוביל ארבעים שנה, וכל מה שהוא בנה יימסר עכשיו למישהו אחר.

ומה הוא עושה עם היום הזה? "וילך משה" – הוא הולך אליהם. הוא לא מזמן אותם אליו. **ביום האחרון, המאמץ הוא שלו.**

ומה שלא מופיע כאן חשוב לא פחות. אין ניסיון להישאר רלוונטי, אין רמיזה שבלעדיו זה יתפרק, ואין הוראות סמויות שיקשרו את היורש. הוא מסיים באמת.

מושגים בפרשה

הסתר פנים

בפרשה מופיע ביטוי קשה: "ואנוכי הסתר אסתיר פניי ביום ההוא" – הכפילות עוררה דיונים רבים.

הפרשה הקצרה

שלושים פסוקים בלבד – הקצרה בתורה. ברוב השנים היא מצטרפת לניצבים.

מצוות הקהל

אחת לשבע שנים, בסוכות שלאחר שנת השמיטה, מתאסף כל העם ומאזין לקריאה מספר דברים.

חגיגה ג' ע"א

בגמרא

אנשים באים ללמוד, נשים לשמוע – וטף? כדי ליתן שכר למביאיהם.

הגמרא שואלת על מצוות הקהל את השאלה המתבקשת. מובן למה מביאים את המבוגרים, אבל למה להביא תינוקות שאינם מבינים דבר? והתשובה שמובאת בשם רבי אלעזר בן עזריה: **כדי ליתן שכר למביאיהם.**

ומה יוצא לנו מזה: זו אולי התובנה החינוכית הכי מעשית שיש. **ילדים לא לומדים ממה שאנחנו אומרים להם, אלא ממה שהם רואים שאנחנו טורחים לעשות.** מי שמדבר על חשיבות המשפחה ומגיע לכל ארוחת שישי – מעביר מסר; מי שמדבר ולא מגיע – גם מעביר, מסר אחר. ולכן שווה פחות להסביר, ויותר לקחת איתנו. גם כשברור שהם לא מבינים כלום.

יהושע בן נון · האיש שקיבל

סיפור

הוא שימש ארבעים שנה במשרה שכל תוכנה היה להיות שני.

הכתוב מתאר את יהושע לאורך כל הספרים באותו תפקיד: **"ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל"**. ארבעים שנה של עמידה בצד, בלי שום סימן לכך שהוא מיועד למשהו.

והמדרש מדגיש את הפרט הזה בדיוק: **הוא זכה כי היה משכים ומעריב ומסדר את הספסלים בבית המדרש.** לא בגלל כישרון נדיר ולא בגלל נאום מבריק – בגלל נוכחות קבועה בעבודה שאיש לא סופר.

ומה שקרה אחר כך ראוי לציון: יהושע לא ניסה להיות משה. הוא לא חיקה את הסגנון ולא ניסה להתחרות בזיכרון של קודמו. **הוא עשה את מה שנדרש בדורו – להיכנס לארץ ולחלק אותה – וזה בדיוק מה שקודמו לא היה יכול לעשות.**

מבט קדימה

המצווה האחרונה שמשה מקבל היא לכתוב שירה. לא חוקים ולא הוראות – שיר. והנימוק שניתן מפתיע: **"כי לא תישכח מפי זרעו"**.

יש דברים ששורדים דורות רק בגלל הצורה שבה נאמרו. הוראה נשכחת; מנגינה נשארת. וזה שווה מחשבה כשאנחנו מנסים להעביר משהו הלאה – לילדים, לצוות, למי שיבוא אחרינו. מה שנאמר כהנחיה מתאדה; מה שנאמר כסיפור, כשיר, או כמשהו שעשינו יחד – מחזיק.

וַיֹּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל.

דברים ל"א, א' · ביום האחרון, הוא זה שהלך אליהם

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · שבת ל"א ע"א

מבחן פשוט אחד לפני שאתה עושה משהו למישהו

לא תמיד קל לדעת אם משהו שאנחנו עומדים לומר או לעשות לזולת הוא בסדר. הלל נתן מבחן אחד, פשוט עד גאונות, שאפשר להפעיל בשנייה: האם הייתי רוצה שיעשו לי את זה?

מה ששנוא עליך – לחברך אל תעשה. זו היא כל התורה כלה.

שבת ל"א ע"א · הלל

לקחת מזה: השבוע, הפעילו את המבחן של הלל פעם אחת ביום: לפני מילה חדה, החלטה או תגובה כלפי מישהו, עצרו ושאלו – **"הייתי רוצה שיעשו לי את זה?"** ואם התשובה היא לא, אל תעשו. שימו לב כמה פגיעות קטנות נעצרות בזכות שאלה אחת פשוטה.

בקרוב באתר **binathalev.co**

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפוסקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה